

HOE KOM AAN JE AAN EEN WIJS HART?

Verkondiging 31 december 2023, Psalm 90

Ds. Jan van der Wolf

Wie zou dat niet willen? Dat je hart vol van wijsheid is. Een hart vol met chochme, een goochem hart, letterlijk. Dat je een wijs mens bent. Maar hoe kom je eraan?

Volgens de tekst krijg je een wijs hart door je dagen te tellen. Nu heb ik dat van de week gedaan. Ik heb mijn dagen geteld. Dat heb ik niet zelf gedaan, maar dat heb ik laten doen. Er zijn van die tooltjes op internet, waarop je geboortedatum kunt invullen. En dan wordt het aantal dagen dat je leeft rekening houdend met schrikkeljaren - voor je uitgerekend. Afgelopen woensdag was dat: 22612 dagen. Vandaag is dat dus 22616. Dat is een aardig weetje, maar wijzer ben ik er niet van geworden. Het gaat dus niet om simpel optellen.

De vraag is dan: hoe tel ik mijn dagen zo dat ik er écht wijzer van word? Het gaat hier trouwens om het tellen van je dagen, niet om het tellen van je jaren. Een jaar is te onoverzichtelijk. Een dag kun je overzien, een dag kun je navertellen en een dag kun je evalueren. Van een dag kun je leren. Van een jaar is dat veel moeilijker. Het gaat om het tellen van je dagen. Het woord wat hier voor tellen wordt gebruikt kan je het beste weergeven met 'sorteren'. Dat je het soortelijk gewicht van elke dag vaststelt. Dat kun je op allerlei manieren doen. Er zijn mensen die elke avond de balans op maken. Wat voor dag was dit? Was het goede of een slechte dag? Wat het leeg of vruchtbaar? Was het leuk of saai? Wat is het een nuttige of een verspilde dag? In al die vragen zit trouwens een toetsingskader, een soort norm. Dat is niet neutraal.

Onze tekst zegt: Leer ons zó - let op het woordje 'zo' - onze dagen tellen dat wijsheid ons hart vervult. Misschien is de belangrijkste vraag wel: in welk opzicht ben ik vandaag gegroeid in wijsheid? Want elke dag geeft je een kans om te groeien in wijsheid. Let wel, dat kan ook gelden voor zinloze, verdrietige en lege dagen. Bij wijsheid denken we vooral aan slim zijn, of veel weten of altijd het goede antwoord weten te geven. In de Bijbel is de wijsheid vooral een persoon, een vrouwspersoon wel te verstaan. In het Bijbelboek Spreuken kun je lezen over 'Vrouwe Wijsheid'. God heeft haar als eerste geschapen. (Spreuken 8: 22-23) Vrouwe Wijsheid staat langs de kant van de weg van het leven. Zij roept je op om naar haar te luisteren. Wijsheid is dus niet een eigenschap die je wel of niet hebt. Het is de bereidheid om te luisteren naar de stem van 'Vrouwe Wijsheid'. Wijsheid is in eerste instantie een luisterhouding. Daar zit een keuze in. Je kunt aan 'Vrouwe Wijsheid' voorbijgaan óf bij haar stil staan en naar haar luisteren. 'Kennis spreekt, maar wijsheid luistert.' Dat betekent dat je erkent dat je het zelf ook niet allemaal weet, maar dat je je oriëntatie daar zoekt. Dat je je niet laat leiden door oppervlakkige verwachtingen en verplichtingen van het leven, maar naar een diepere oriëntatie zoekt. Je richt je op de stem van 'Vrouwe wijsheid'. In het Nieuwe Testament is wijsheid ook een persoon.

De apostel Paulus zegt: Jezus Christus is dankzij God onze wijsheid geworden. (1 Korintiërs 1: 3) Elders zegt hij: Gods mysterie is Christus in wie alle schatten van wijsheid en kennis verborgen liggen (Colossenzen 2: 3) Je kunt elke dag groeien in wijsheid. Maar dat doe je niet door veel boeken te lezen, of door veel op internet rond te struinen, of door interessante cursussen te volgen. Maar door je de oriënteren op de wijsheid die bij God vandaan komt. Je voelt wel: dit gaat over niet boekenwijsheid, maar over levenskunst. Want je bent wijs als je weet hoe te leven.

Even verderop staat in die Psalm 90 een mooie zin. 'Vervul ons in de morgen met uw liefde'. (Psalm 90: 14) Ik ben blij dat dit er ook instaat, want de rest van de Psalm lijkt nogal somber. Het gaat over de vluchtigheid van het leven. Met een beetje geluk worden we 70 of 80 jaar, staat er. Ook gaat het over de toorn van God. 'Al onze dagen gaan heen door uw woede'. Nu is heel bepalend dat deze Psalm van Mozes is. Het is de enige Psalm die we van Mozes hebben. Je moet deze Psalm lezen tegen de achtergrond van de 40 jaar die het volk Israel in de woestijn rondzwerft Dat is een straf. Want het volk had gedanst voor het gouden kalf.

Deze Psalm is doorademt met schuldbesef daarover. Maar het volk hoopt ervan geleerd te hebben. Zij bidden dat ze zo hun dagen leren tellen dat ze er wijzer van worden. 'Vervul ons in de morgen met uw liefde' bidden ze ook.

Daaruit kun je opmaken dat wijsheid met liefde te maken heeft. Wijze mensen zijn vaak liefdevolle mensen, kijk maar om je heen. 'Vervul ons in de morgen met uw liefde' is het gebed. Ik vind dat wel mooi. Het gaat erom dat we in de morgen die liefdevolle kennis zoeken. Want zo gaat die liefde de hele dag met je mee. Als je 's morgens vervuld wordt met liefde dan heb je er de hele dag nog wat aan. Zo kun je liefdevol aanvoelen wat er aan de hand is. Zo kun je liefdevol aanvoelen wat er gedaan moet worden. Dat is levenskunst. Dat is wijsheid. Het belangrijkste kenmerk van deze liefdevolle wijsheid is inlevingsvermogen. Als iemand in jouw ogen raar of vreemd doet, dat je je dan probeert in te leven. Het zal je behoeden voor snelle oordelen. Als je snel oordeelt hoef je niet meer te begrijpen. Snelle oordelen ontslaan ons van de plicht om te begrijpen. Wijze mensen zijn meestal milde mensen.

'Leer ons zo onze dagen te tellen dat wijsheid ons hart vervult.' Daarbij kijken we naar onszelf en niet naar een ander. In deze Psalm kijkt Mozes naar zichzelf en zijn eigen volk. We zijn maar stervelingen: kwetsbaar en nietig. Maar ook: God is boos op ons. Dat is terecht, want we hebben het niet goed gedaan. Dat hoort ook bij het tellen van je dagen. Wat heb ik niet goed gedaan vandaag? Maar ook: ik ben maar een kwetsbaar mens, ik heb het eeuwige leven niet. Dat kan je neerdrukken. Maar volgens mij maakt het ons wijzer. Het maakt je voller met liefdevolle levenskunst.

De vroege kerkvaders zeiden dat we moeten leven met de dood voor ogen. 'Memento mori' 'Denk eraan, je zult sterven een keer'. Maar dat is niet bedoeld om je somber te maken. Je ziet het soms bij mensen die weten dat ze ongeneeslijk ziek zijn. Het leven wordt dieper en intenser. Gewone dingen - als samen eten, het voorjaar of nog een keer op vakantie - worden bijzonder. Leven met de dood voor ogen is dan niet dreigend, maar geeft intense glans en zin. Je hoeft daarvoor niet te wachten op een slechte uitslag. Waarom zouden we niet altijd zo leven.

'Leer ons zo onze dagen te tellen dat wijsheid ons hart vervult.'
Amen

